

14–15 kuukautta kasvaneet sipulit löyhenetään koneellisesti irti maasta ja nostetaan sen jälkeen käsin.

Ritarinkukkia Brasilian auringon alta

Suomessa on kesä syvimmillään, mutta joulun valmistautuminen on täydessä vauhdissaan. Nopeasti suositaan kasvattavan ritarinkukan sipulit saapuvat pian Suomeen. Takana on monta työvaihetta ja paljon Brasilian aurinkoa.

Teksti ja kuvat: Jyrki Jalkanen

Brasiassa kaikki kasvaa valtavalla vauhdilla. Kasvien näkökulmasta olosuhteet ovat ihanteelliset: Auringon on riittävästi vuoden jokaisena päivänä, pakkasista ei ole kuultukaan, mutta yöhailloja on sentään koettu, taivaalta tulee vettä riittävästi ja maaperä on hedelmällistä.

Siksi ei ole sattumaa, että suurin osa maailman ritarinkukkien sipuleista kasvatetaan tätä nykyä Brasiassa. Sao Paolon länsipuolella, noin pari sataa kilometriä sisämaan suuntaan sijaitseva Holambran pikkukaupunki on Brasilian puutarhaviljelyn keskus.

Merkittävin ritarinkukien

sipulien viljelijä on Terra Viva -niminen hollantilaistustainen yritys. Firman viljelyala on noin 12 000 hehtaaria, ja työntekijöitäkin on noin 1 300, joten mittakaava on melkoinen. Kukkasipulien lisäksi yritys tuottaa esimerkiksi perunoita, taimistotuotteita sekä kukkia ja vihanneksia kasvihuoneissa.

Brasbonitas-sipuleita kotimaahan ja maailmalle

– Brasbonitas-nimellä myytävät ritarinkukan sipulit ovat yksi päätuotteistamme. Valtaosa menee vientiin ympäri maailmaa, mutta viljelemme myös Brasilian markkinoille sekä sipuleita että valmiita ritarinkukkia niin leikkoina kuin ruukukukkinakin, kertoo Frans Schoenmaker, toinen Terra Vivan omistajaveljeksistä.

Vaikka Terra Viva on perustettu jo 1959, alkoi ritarinkukien viljely alueella vasta 1987. Terra Vivassa viljelyä

on kehitetty systemaattisesti niin, että koko ketju pellolta laatikkoon toimii tehokkaasti, mutta herkkien sipuleiden laadun turvaten.

–Tämä vaatii edelleen valtavasti käsityötä, vaikka osa työvaiheista onkin voitu koneellistaa. Työvoiman riittävyys on täällä Brasiassakin nousemassa merkittäväksi ongelmaksi, sillä kaupungit houkuttelevat yhä enemmän puoleensa. Mutta toistaiseksi olemme onnistuneet saamaan riittävästi henkilökuntaa, Schoenmaker selvittää.

Poikasesta liikkeelle

Palataanpa välillä sinne kuumaan Brasilian auringon alle. Viljely voi periaatteessa käynnistyä mihin vuodenaikana tahansa, mutta toki kysyntä ohjaa istutusaikatauluja. Otetaan esimerkiksi Suomen joulukuusi 2008.

Jotta sipulit olisivat kukassa joulukuussa 2008, ne istutettiin peltoon keuhkokuussa 2007. Silloin syvämultaiseen ja runsashiekkaiseen maahan piilotettiin peukalonkokoisia ritarinkukan poikasia. Ne ovat syntyneet sivusipuleiksi täysikokoiseen sipuliin. Osa lajikkeista ei poikasia tee, jolloin lisäsmateriaali saadaan lohkomalla täysikokoinen sipuli pystysuunnassa kymmenkuntaan palaseen. Ne lähtevät hyvin kasvamaan.

Kasvunopeus on häkellyttävä. Jo muutaman viikon kuluttua lehdet työntyvät pintaan, ja melko nopeasti lehdet muodostavat täysin

Noston jälkeen sipulit pestään, minkä jälkeen juurista tyristetään ja lehtien tyngät siistitään. Tämä työvaihe vaatii runsaasti työvoimaa. Työvaiheen koneellistaminen on vaikeaa, mutta sitäkin harkitaan.

peittävän lehtimassan, joka peittää alleen rikkakasvitkin. Jonkin ajan kuluttua sipulit yrittävät kukkia, mutta sitä ei sallita; juuri nuppujen avautuessa kukinnot katkaistaan pois.

”Tyypillinen kasvuaika istutuksesta sadonkorjuuseen on 14–15 kuukautta.”

Tyypillinen kasvuaika istutuksesta sadonkorjuuseen on 14–15

kuukautta. Juuri tässä on merkittävin ero aikaisempiin viljelymenetelmiin verrattuna, sillä esimerkiksi Hollannissa sipulit kasvavat pellolla kolmesta neljään vuotta. Lisäksi ne on nostettava ylös joka vuosi lajittelua ja

uusintaistutusta varten. Brasiassa sipuleita ei nosteta välillä lainkaan ylös.

Veitset heiluvat

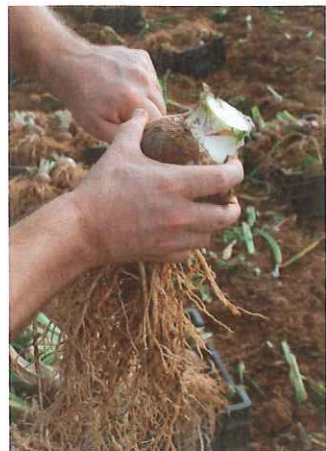
Suomeen joulukuusi 2008 tarkoitetut sipulit nostettiin ylös huhtikuussa 2008. Kumpuilevat peltomaisemat jatkuvat horisonttiin saakka yksinomaan ritarinkukkalohkona. Yhden traktorin ja noin puolensadan työntekijän ryhmä irrottaa sipulien juuriston maasta, mutta itse nosto on käsityötä.

Sipulit kerätään laatikoihin ja kuljetetaan puhdistuslinjalle. Sen alussa ylimääräinen multa pestään pois, ja sipulit etenevät veitsi kädessä odottavien työntekijöiden ulottuville. He tyristävät juurista suurimman

osan pois sekä siistivät lehtien tyngät. Siistityt sipulit asetellaan yhteen kerrokseen mataliin laatikoihin kuivumaan muutamaksi päiväksi.

Kokolajittelu määrittelee, mihin sipuli päätyy. Ritarinkukan sipuleiden kokolajittelu perustuu ympärysmittan senttimäärään. Esimerkiksi suomalaiset viljelijät ostavat tyypillisesti kokoluokkaa 28/30. Pienimmät kokoluokat – alle 20 – istutetaan uudelleen peltoon, ja suurimmat – yli 38 – myydään esimerkiksi Yhdysvaltoihin.

Tähän saakka kaikki maailman ritarinkukan sipulit on lajiteltu käsin käyttämällä apuna kullekin kokoluokalle tarkoitettuja reikälevyjä. Terra Vivassa on tänä vuonna

Sipulierän korjuukelpoisuus varmistetaan näin: Sipuli avataan tarkoilla veitsen viljoilla, jolloin sisältä paljastuu kolme kukkavanan alkua. Kun näistä toiseksi kehittynein on tuuman mittainen, voidaan ryhtyä sipuleiden nostoon. Kukkavanan katkaisu osoittaa, että siihen olisi tullut neljä kukkaa.

Jo muutaman viikon kuluttua istutuksesta istukkaat uhkuvat kasvuvuomaa. Vedensaanti varmistetaan tihkuletkuilla.

Anteeksi vain, mutta pellolla ei saa kukkia! Juuri kukkaan ennättäneistä kasveista leikataan kukat pois kasvun ohjaamiseksi sipuliin.

Täysikokoinen sipuli kasvattaa lajikkeesta riippuen nollasta kymmeneen poikasta, joista saadaan uusia sipuleita reilun vuoden kuluttua.

na otettu käyttöön sipulien painoon perustuva kokolajittelujärjestelmä. Se antaa erittäin tasaisen tuloksen.

Kokolajittelun jälkeen sipulit pakataan muovilaatikoihin, joissa ne matkaavat Suomeen asti. Matka kohti Eurooppaa käynnistyy huhti-toukokuussa, ja kolmen viikon merimatkan jälkeen sipulit saapuvat Hampurin kautta Hollantiin. Merimatkan aikana ja sen jälkeen Kebol BV:n varastoissa Hollannin Noordwijkerhoutissa sipuleille annetaan tarvittavat lämpökäsittelyt.

Suomeen sipulit saapuvat syyskuun lopulta lähtien. Jo lokakuussa kukkivat ensimmäiset, mutta yli 90 prosenttia vasta joulun aikoihin.

Paluu alkujuurille

Hollantilainen Kebol BV vastaa Brasbonitas-ritarinkukkien maailmanlaajuisesta markkinoinnista. Myyntipäällikkö **Michel van der Meij** kertoo sipuleiden viljelyn käynnistämisen Brasiliassa mullistaneen koko

kasvin markkinat.

– Aikanaan kaikki sipulit viljeltiin Hollannissa. Nyt siellä tuotetaan vain joitakin prosentteja koko maailman tuotannosta, ja Brasiliassa yli puolet. Jonkin verran tuotantoa on myös eteläisessä Afrikassa sekä Chilessä, van der Meij kertoo.

Tavallaan ritarinkukan sipuleiden viljelyn aloittaminen sulki yhden ympyrän: *Hippeastrum*-suku on kotoisin Etelä-Amerikasta, osin myös Holambran seudulta. Koko mantereella kas-

Frans Schoenmaker, Michel van der Meij, Adilson Ribeiro ja Marcelo Martins vastaavat Brasbonitas-ritarinkukkien tuotannosta ja laadusta.

vaa puolensataa alkuperäistä *Hippeastrum*-lajia. Näistä osaa käytetään edelleen jalostuksessa. Jalostus on keskitetty Hollantiin, josta uusia jalosteita tulee vuosittain viljelykokeisiin Brasiliaan. Vie kahdeksasta kymmeneen vuotta, ennen kuin uusi lajike ennättää risteyksestä myyntiin.

Terra Vivan viljelemät ja Kebolin markkinoimat Brasbonitas-lajikkeet ovat yhtä poikkeusta lukuunottamatta vain heidän tuotannossaan.

Tärkeimpiä Suomeen os-

tettavia lajikkeita ovat Orange Sovereign, Red Lion ja Minerva. Suomalaisten väri-maku määräytyy joulun perusteella. Muualla ritarinkukan sesonki on meitä pidempi. Esimerkiksi Brasiliassa sitä ostetaan läpi vuoden.

Valkoisten lajikkeiden suosio kasvaa, ja nyt niiden osuus on jo 15 prosenttia kokonaismäärästä. Valkoinen on kuitenkin oikullisin viljeltävä. Siksi sitä ei aina saada markkinoille riittäviä määriä.

Ritarinkukka yhä suosituimpi Suomessakin

vuosi	määrä kpl	Kuluttajahinta euroa/kpl	Markkinoiden arvo milj. euroa
1984	58 000	–	–
1990	75 000	–	–
1995	306 000	–	–
2000	273 000	8,54	2,33
2005	866 000	7,88	6,82
2006	831 000	7,57	6,29
2007	1 030 000	7,89	8,12

Lähteet: A.C. Nielsen Finland Oy, Tike puutarhayritysrekisteri, Kauppapuutarhaliitto ry

Sipuleiden kokolajittelu on kautta aikain perustunut sipuleiden ympärystämättä. Asteikossa on kahden sentin porrastus.

Terra Viva siirtyi ensimmäisenä maailmassa ritarinkukan sipuleiden painolajitteluun. Jokainen sininen kippo sipuleinen punnitaan erikseen.